

N:o 167.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1909, kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen
angående inköp för statsverkets räkning af fastigheten
under n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen i Stockholm.*

(2 U. A.)

I en den 26 nästlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 159) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag föreslagit Riksdagen dels att medgifva, att fastigheten under n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen i Stockholm må för en köpeskilling af 1,100,000 kronor för statsverkets räkning inköpas, äfvensom att till gäldande af öfverrädda köpeskilling må användas ej mindre den för fastigheten n:o 7 i kvarteret Näckström inflytande köpeskillingen 790,000 kronor än äfven af fonden för anordnande af lokaler åt statens ämbetsverk i hufvudstaden ett belopp af 120,000 kronor, dels ock att på extra stat för år 1910 anvisa återstoden af köpeskillingen eller 190,000 kronor.

Departementschefens anförande i ämnet till berörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Såsom jag vid underdånig föredragning den 12 sistlidne januari af de till regleringen af riksstatsens sjunde hufvudtitel hörande frågor meddelade, hade numera aflidne bankiren Axel Burman i en till Kungl. Maj:t ställd skrift, med förmälan, att han vore ägare till fasta egendomen n:o 28 i kvarteret Blasieholmen inom S:t Jakobs församling här i Stock-

holm — hvilken egendom, den där numera styckats i tomterna n:is 50 och 51 i samma kvarter, är bebyggd med det vanligen s. k. förra norska ministerhotellet — afgifvit erbjudande till Kungl. Maj:t och kronan att inköpa berörda fastighet för en köpeskillning af 1,100,000 kronor med tillträde den 1 juli innevarande år. Med anmälan häraf och af öfverintendentsämbetets i ämnet afgifna underdåniga utlåtande af den 29 december 1908 och då jag för min del ansåg det gjorda anbudet böra tagas under allvarligt öfvervägande, men icke var beredd att framlägga definitivt förslag i frågan, inskränkte jag mig — jämte det jag ansåg mig böra förberedelsevis yttra mig rörande sättet för beredande af för ändamålet nödiga medel — till en hemställan, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, i afvaktan på den nädiga proposition i ämnet, som kunde komma att till Riksdagen aflåtas, till inköp för statsverkets räkning af förenämnda Kungl. Maj:t och kronan erbjudna fastighet, n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen i Stockholm, bland de extra anslagen å sjunde hufvudtiteln för år 1910 beräkna ett belopp af 190,000 kronor.

Under erinran att denna min hemställan vann Eders Kungl. Maj:ts godkännande, får jag nu, sedan ytterligare utredning i ärendet införskaffats, ånyo för Eders Kungl. Maj:t anmäla sagda anbud. Vid den redogörelse för frågan, som jag för sådant ändamål nu går att lämna, tillåter jag mig, att, ehuru jag därigenom i viss mån återupprepar hvad jag vid förstnämnda tillfälle anförde, för fullständighetens skull något beröra en annan fråga, nämligen den angående försäljningen af fastigheten n:o 7 i kvarteret Näckström — gamla dramatiska teaterns fastighet vid Kungsträdgården i Stockholm.

Sedan nästlidet års Riksdag på Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgifvit, att sistnämnda fastighet finge på villkor, som Kungl. Maj:t skulle äga bestämma, försäljas samt den för fastigheten inflytande köpeskillningen afsättas till en särskild under statskontorets förvaltning ställd fond, afsedd att framdeles i enlighet med Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut disponeras, samt med anledning häraf öfverintendentsämbetet genom nådigt bref den 2 oktober 1908 erhållit bemyndigande att medelst i vederbörlig ordning utfärdade kungörelser infordra anbud å förvärfvandet af nämnda fastighet med de rättigheter och skyldigheter, hvarmed kronan kunde äga densamma, dock att vid försäljningen skulle undantagas vissa i densamma befintliga fasta föremål, som ansetts böra för framtiden bevaras och öfverlämnas till nordiska museet eller, hvad anginge en del af dem, med nyttjanderätt upplåtas till dramatiska teaterns aktiebolag, hade öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse

den 8 december 1908 meddelat, att, sedan ämbetet utfärdat kungörelse i ämnet sex särskilda, närmare beskrifna anbud till ämbetet inkommit, men att ämbetet vid pröfning af desamma funnit sig icke kunna tillstyrka något af desamma till antagande. Bland dessa anbud återfinnes ett, som, efter beräkning af 70 kronor kvadratfoten, slutade å 869,242 kronor 50 öre. Detta anbud hade dock afgifvits under villkor, att statsverket samtidigt inköpte först omförmälda fastighet eller egendomen n:r 28 i kvarteret Blasieholmen för en köpeskillning, beräknad efter 40 kronor för kvadratfoten.

Efter det emellertid den 17 berörde december af ledamoten af Riksdagens Andra Kammare J. M. Juhlin till finansdepartementet ingifvits skriftligt anbud å inköp af ifrågavarande fastighet för en köpeskillning af 790,000 kronor, däraf skulle erläggas kontant vid köpekontraktets underskrifvande en sjättedel med, i jämnadt tal, 132,000 kronor, en månad därefter ytterligare 132,000 kronor samt ett år efter köpekontraktets undertecknande återstoden, eller 526,000 kronor, med skyldighet för köparen att för innestående belopp godtgöra kronan ränta efter fyra procent för år räknadt, att betalas vid det innestående beloppets utgifvande, med köparen dock förbehållen rätt att före nu angifven tid inbetala resterande del af köpeskillingen med ränta till betalningsdagen, hade vidare öfverintendentsämbetet i däröfver på nådig befallning afgifvet underdånigt yttrande anført, att ämbetet funne sistnämnda anbud, hvilket vore beräknadt efter ett pris af ungefär 63 kronor 60 öre för kvadratfot, vara för kronan fördelaktigt och fullt motsvara värdet af ifrågavarande egendom.

Vid underdånig föredragning den 18 nyssnämnde december af nu omförmälda ärende beslöt Eders Kungl. Maj:t att, med förkastande af de till öfverintendentsämbetet ingifna anbuden, antaga förenämnda af J. M. Juhlin till finansdepartementet inlämnade anbud å berörda fastighet n:o 7 i kvarteret Näckström, äfvensom bemyndiga chefen för finansdepartementet att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar upprätta och underteckna aftal med Juhlin om försäljning af ifrågavarande fastighet med tillträdesrätt för köparen den dag, köpekontraktet underskrefves, mot en köpeskillning af 790,000 kronor, att betalas i förut angifven ordning, samt i öfrigt under förbehåll och på villkor, som, på sätt förut sagts, för fastighetens försäljning föreskrifvits i nådiga brevet den 2 förutgångne oktober; och blef sedan med anledning af berörda, chefen för finansdepartementet lämnade uppdrag, kammarkollegium anmodats att uppgöra förslag till kontrakt rörande fastighetens försäljning i enlighet med nyssberörda af Eders Kungl. Maj:t

föreskrifna bestämmelser samt kollegium inkommit med sådant förslag, kontrakt om fastighetens försäljning den 4 sistlidne januari med Juhlin afslutadt.

Dessförinnan hade öfverintendentsämbetet, såsom jag redan angifvit, inkommit med underdånigt utlåtande öfver bankiren Burmans anbud om försäljning af fastigheten n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen. I detta utlåtande anför ämbetet, att, ehuru ämbetet för sin del hölle före, att statsverket, som ej ägde öfverflöd på välbelägna tomter i hufvudstaden, i allmänhet icke borde afhända sig dylika, hade ämbetet dock vid afgifvande af sitt förberörda utlåtande angående det af J. M. Juhlin lämnade anbudet å inköp af den gamla dramatiska teaterns fastighet tillstyrkt dess antagande, då sagda egendom, änskönt sitt i hög grad fördelaktiga läge vid Kungsträdgården, hade en sådan form, att dess utnyttjande för kronans räkning genom nybyggnad å densamma näppeligen kunde ske på ett sätt, som stode i rimligt förhållande till tomtens dyrbarhet i och för sig. Då statsverket emellertid genom det nu ingifna anbudet å fastigheten n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen sattes i ett, såvidt ämbetet kunde bedöma, enastående förmånligt tillfälle att kunna för ett synnerligen moderat pris — knappa 33 kronor per kvadratfot — förvärfva den betydande och ur olika synpunkter redan för närvarande och än mer med hänsyn till sannolika framtida trafik- m. fl. förhållanden särdeles värdefulla och välbelägna egendom, hvarom nu vore fråga, ville det synas ämbetet högeligen välbetänkt att fästa afseende vid detta erbjudande och att använda den för fastigheten n:o 7 i kvarteret Näckström inflytande köpeskillingen att därmed betäcka en del af omkostnadssumman för åtkomsten af ifrågavarande fastighet.

På grund af hvad sålunda anförts, hade öfverintendentsämbetet, med förmälan vidare att ämbetet, för att gifva vid handen, till hvilka ändamål berörda fastighet måtte kunna för kronan med fördel finna användning, igångsatt en utredning, hvilken då ännu icke hunnit afslutas, men att ämbetet emellertid ansett sig böra, utan afvaktan å slutförandet af berörda utredning, hvilken ämbetet komme att, så snart densamma afslutats, till Kungl. Maj:t öfverlämna, förberedelsevis, yttra sig i frågan, på det lifligaste tillstyrkt, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder, i syfte att kronan genom godkännande af det nu gjorda anbudet måtte förvärfva äganderätten till ifrågavarande fastighet.

Med underdånig skrifvelse den 27 nästlidne februari har öfverintendentsämbetet — med förmälan att den enligt hvad förut nämnts af ämbetet igångsatta utredningen rörande den nu ifrågavarande fastig-

hetens användning, hvilken utredning varit anförtrodd åt tjänstgörande arkitekten hos ämbetet F. Liljekvist, numera vore fullbordad — öfverlämnat omförmälda utredning, affattad i fyra ritningsblad med åtföljande tabell, hvarjämte ämbetet för egen del afgifvit yttrande i ärendet.

I detta yttrande erinrar öfverintendentsämbetet, hurusom ämbetet, som genom nådig remiss den 16 december 1904 erhållit befallning att afgifva utlåtande rörande en af musikaliska akademien i underdånig skrifvelse den 27 oktober samma år gjord framställning om beredande af ökad utrymme för akademien och för det under dess inseende ställda musikkonservatoriet, efter att från musikaliska akademien hafva bekommit detaljeradt program beträffande akademiens lokalbehof, sökt att utarbeta förslag till ny byggnad för akademien *dels* å dramatiska teaterns numera försälda egendom i kvarteret Näckström, *dels* å den jämväl till försäljning sedermera beslutade, staten tillhöriga fastighet i kvarteret Sjöhästen inom härvarande Klara församling, *dels* — då den till synes för närvarande öfvergifna frågan att till fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet förlägga ämbetsbostad åt ministern för utrikes ärendena varit å bane — å akademiens nuvarande tomt, förstörad med största delen af det s. k. utrikesministerhotellets tomt, *dels* ock å område på norra Djurgården. Vid de ingående undersökningar, som uppgörande af dessa förslag förutsatte, hade emellertid snart blifvit uppenbart, att de ifrågställda tomterna — äfven om de ännu vore tillgängliga — icke, med undantag för den nuvarande akademitomten, tillökad på sätt nyss nämnts, erbjöde tillräckligt utrymme och därjämte att vissa af dem låge olämpligt med afseende å tillträde till en därå uppförd nybyggnad och dylikt eller, hvad rörde tomt å norra Djurgården, vore, med hänsyn till akademiens naturliga kraf på ett särdeles centralt läge, alltför aflägsset liggande.

Då nu genom inköp för statsverkets räkning af fastigheten n:o 28 i kvarteret Blasieholmen kronan, fortsätter öfverintendentsämbetet i sitt förberörda yttrande den 27 februari 1909, skulle komma i besittning af en tomt, hvars areal fullt motsvarade musikaliska akademiens behof därutinnan — hvilket utgjorde cirka 3,000 kvadratmeter — och hvars belägenhet måste för akademien anses synnerligen förmånlig, hade öfverintendentsämbetet icke tvekat att inför Kungl. Maj:t framlägga förslag att använda tomten ifråga till att därå uppföra en nybyggnad för akademien. Ämbetet gjorde detta så mycket hellre — utom i stöd af att akademien, på förfrågan af ämbetet, förklarar en dylik lösning af akademiens byggnadsfråga vara i hvarje afseende särdeles lycklig — som, sedan de fria konsterna samt sång- och talscenerna fått värdiga

och tidsenliga lokaler sig beredda, det, så vidt ämbetet kunde finna, måste anses billigt, att också den musikaliska konsten finge sina för visso ytterst berättigade lokalfordringar tillgodosedda, och detta så mycket mer i betraktande däraf, att den tomt, hvarå ett nytt hem för undervisning i och utöfvande af musikens konst nu kunde uppföras, till hufvudsakligaste delen förvärfvats för medel, som influtit vid försäljning af en statsegendom, där en anstalt för en annan af de sköna konsterna länge varit bofast.

Skulle dock den sålunda af ämbetet ifrågakämda användningen af oftanämnda tomt pröfvas icke förtjäna afseende, hade öfverintendentsämbetet funnit sig böra föreslå, att densamma finge afses för uppförande af en nybyggnad för ämbetsverk och myndigheter, som syntes vara i behof af att för sina ändamål erhålla värdiga och lämpliga lokaler. I sådant hänseende hölle ämbetet före, att den eventuella nybyggnaden — eller tilläfventyrs, åtminstone till en början, den nuvarande — lämpligen skulle kunna upplåtas åt någon enhetlig grupp af institutioner, exempelvis de till justitieväsendet i vårt land hörande; och hade ämbetet i anslutning härtill, på sätt den framlagda utredningen närmare utvisade, tänkt sig, att uti byggnaden i fråga kunde inrymmas Kungl. Maj:ts högsta domstol samt regeringsrätt och lagråd — då de för de båda sistnämnda verken för närvarande afsedda lokaler finge anses såsom mera provisoriska — vidare justitiedepartementet med sina byråer, nedre justitierevisionen, justitiekanslersämbetet, krigshofrätten, fängvårdsstyrelsen och lagberedningen; och ville ämbetet i detta sammanhang allenast framhålla, att, äfven efter det utrymmen beredts åt nu nämnda institutioner m. m., åtskilliga lägenheter blefve tillöfvers, men att dessa kunde utfyllas genom inrymmande därstädes af ämbetsverk utaf lämplig omfattning, hvilka i enskilde tillhöriga byggnader nödgades förhyra lokaler eller ock vore alltför trångbodda, äfvensom att visserligen afsetts att åt fängvårdsstyrelsen inreda lokaler i det gamla riksdagshuset, men att, därest beslut skulle fattas i den riktning, hvarom ämbetet funnit sig böra här senast hemställa, de i sistberörda byggnad för bemälda styrelse tillämnade rum gifvetvis kunde iordningställas för annat eller andra till förhyrda lokaler för närvarande hänvisade ämbetsverk, eller sådana, som eljest vore i behof af förbättrade lägenheter.

På sätt öfverintendentsämbetet omnämnt, har ämbetet hos musikaliska akademien gjort förfrågan, huruvida, för den händelse förslag framkomme att å omförmälda fastighet eller del däraf för aka-

demiens behof uppföra en nybyggnad, akademien ansåge, att fastigheten skulle från de synpunkter, som kunde vara för akademien bestämmande, lämpa sig för en dylik nybyggnad.

Till svar härå har akademien, med framhållande, hurusom behovet af ökad utrymme för akademien, i hvilket afseende akademien redan år 1904 gjort framställning, ej blott kvarstode oförminskadt, utan under de senast gångna åren ytterligare tilltagit, förklarar ämbetets ifrågavarande förslag om nybyggnad för akademien innefatta en för akademien ytterst önskvärd och förmånlig lösning af akademiens byggnadsfråga.

Efter att sålunda hafva redogjort för uppkomna planer till fastighetens disposition, tillåter jag mig att i afseende å de å tomterna uppförda byggnadernas beskaffenhet redogöra för innehållet i en på öfverintendentsämbetets föranstaltande af intendenten hos ämbetet G. Petterson upprättad promemoria rörande det s. k. förra norska ministerhotellet. I berörda promemoria anföres hufvudsakligen följande.

Byggnaderna inom ifrågavarande egendom befunde sig efter många års vanvård i ett ganska förfallet skick.

På de senaste 6 åren sades yttertaken icke hafva underhållits med erforderliga lagningar och reparationer; fotrännors och stuprörs utseende bekräftade uppgiften utan ingående undersökning.

Byggnadernas grund hade flerstädes gifvit sig för belastningen af murbruket, och sprickor förekomme i följd häraf i ytter- och innerväggar samt innertaken. Värst och i särdeles hög grad hade hufvudbyggnadens fasad mot strömmen och därmed närmast sammanhängande byggnadsdelar invändigt lidit af den eftergifvande grunden. Likaså hade stora trapphuset rämnat helt igenom, hvarvid åtskilliga trappsteg dels bragts ur läge, dels brustit. Så godt som samtliga rum och utrymmen af ena eller andra slaget tarfvade genomgående reparationer, hvilka endast kunde bringas till varaktighet genom mycket besvärliga grundförstärkningar. Dessa vore af särskild ömtålighet vid utförandet med hänsyn till den angränsande egendomen, Bolinderska huset, hvars grund äfven vore opålitlig och naturligtvis känslig för grundarbeten å den ifrågavarande egendomen.

Kakelugnarna, i hvilka tydligen sprängeldats, behöfde flerstädes sättas om.

I sitt nuvarande skick syntes dessa åbyggnader icke hafva något värde, om tomternas dyrbarhet toges i betraktande.

Tomternas utomordentligt präktiga läge och det höga värde de hade fordrade för ekonomiskt resultat, att de fullständigt afröjdes och, så fort lämpligen ske kunde, åter bebyggdes med ändamålsenliga hus, i hvilka tomternas resurser i största möjliga utsträckning tillgodogjordes.

Om det emellertid befunnos nödvändigt att, i afvaktan på lämplig tid för nybyggnad, för en tids bruk reparera de byggnader, som nu funnes — under förutsättning att staten skulle inköpa egendomarna — så vore nog en sådan reparation möjlig, ehuru den komme att draga stora kostnader. Approximativt beräknades dessa med grundförstärkningar till minst 130,000 kronor, hvilket belopp kunde komma att ökas, om större ändringar och tillägg skulle erfordras. Hyran för därigenom vunna lokaler blefve naturligtvis mycket hög.

I afseende å fastighetens areal tillåter jag mig härefter meddela, att, på sätt stadsingenjörskontorets i Stockholm bevis af januari år 1908 utvisar, innehåller af de tomter, hvaraf, enligt hvad förut nämnts, fastigheten består, den norra tomten eller tomten n:r 50 1,160.3 kvadratmeter å egen och fri grund samt den södra eller tomten n:r 51 1,793.7 kvadratmeter likaledes å egen och fri grund. Sedan nämnda bevis utfärdats, har emellertid fastigheten, som enligt samma bevis innehåller sammanlagdt 2,954 kvadratmeter, undergått en mindre reglering. Vid sammanträde den 26 oktober 1908 hafva nämligen Stockholms stadsfullmäktige godkänt ett mellan Stockholms stads drätsel-nämnds första afdelning och ofvanbemälde Burman den 5 maj samma år upprättadt kontrakt, hvarigenom staden försälde till Burman med full äganderätt och för att tilläggas ifrågavarande fastighet ett densamma angränsande område om 45 kvadratmeter för en köpeskilling af 15,000 kronor, medan Burman till staden utan ersättning afstode af sin fastighet en för gatuutvidgning erforderlig del om 16 kvadratmeter. Efter den sålunda kontraherade regleringen, hvilken utförts i sammanhang med vidtagen ändring i stadsplanen, innehåller alltså ifrågavarande fastighet nära 3,000 kvadratmeter.

Såsom jag redan vid ärendets föredragning den 12 sistlidne januari yttrade, finner jag lika med öfverintendentsämbetet synnerligen önskvärdt, att nu ifrågavarande, Kungl. Maj:t och kronan till inköp erbjudna fastighet för statsverkets räkning förvärfvas. Statens behof af centralt belägna och i öfrigt lämpliga byggnadsplatser är ovedersägligt. De statsändamål, på hvilka jag här syftar, äro, såsom jag vid nyssnämnda tillfälle jämväl framhöll, naturligen beredande af lokaler för ämbetsverk eller därmed jämförliga statsinstitutioner. Det torde vara allmänt

känt och erkänt, att åtskilliga af statens ämbetsverk äro inrymda i lokaler, hvilka såväl med hänsyn till bristande utrymme som ock af rent sanitära skäl måste betecknas såsom otillfredsställande. I ett stort antal fall är man ock nödsakad att i enskilda tillhöriga egendommar förhyra dylika ämbetslokaler. Detta är förhållandet — om man frånser de myndigheter, hvilka, enligt hvad nu är afsedt, komma att beredas tjänstelokaler å gamla riksdagshusets tomt — med, bland annat, följande centrala myndigheter: nedre justitierevisionen, justitiekanslersämbetet, lagberedningen, lotsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, kontroll- och justeringsstyrelsen, öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, m. fl.; och i arméförvaltningens gamla hus, som år 1912 skall utrymmas och öfvertagas af Stockholms stad, äro för närvarande inrymda ett flertal myndigheter och institutioner.

Att en förbättring i berörda hänseenden är af behofvet påkallad synes mig därför vara obestriddigt, likasom ock fördelen af att statens ämbetsverk och därmed jämförliga institutioner inrymmas inom statsverket tillhöriga egendommar torde ligga i öppen dag.

De statsverket tillhöriga tomter, som för sådant ändamål lämpligen kunna komma till användning, äro lätt räknade. Under sådana förhållanden kunde det ju synas hafva varit mindre lämpligt att afyttra f. d. dramatiska teaterns fastighet, som otvifvelaktigt uppfyllde krafvet på ett centralt och i öfrigt lämpligt läge. Men redan på grund af denna tomts ringa utrymme och för själfständigt bebyggande mindre lämpliga form syntes tomten icke böra användas för nu ifrågavarande ändamål. Härtill kom, att denna tomt hade det höga värde, att det i hvarje fall kunde löna sig att för inflytande köpeskilling förvärfva annan byggnadsplats.

På riktigheten af denna beräkning erhöles, synes det mig, ett ovedersägligt bevis redan i det anbud å samma fastighet, som, enligt hvad förut nämnts, kombinerats med byte af ifrågavarande fastighet i kvarteret Blasieholmen. Denna fastighet har nämligen den form, den storlek och det läge, att densamma uppfyller alla befogade anspråk på en bekväm och i öfrigt lämplig byggnadsplats för en statens byggnad, utan att samtidigt draga ens tillnärmelsevis det pris, som betingats eller bör kunna betingas för öfriga omförmälda fastigheter. Skillnaden, för kvadratfot räknadt, mellan köpeskillingen för dramatiska teaterns fastighet och det, för hvilket ifrågavarande fastighet i kvarteret Blasieholmen salubjudits, är så stor, att denna skillnad skulle uppgå till 1,000,000 kronor och alltså täcka en betydlig del af kostnaderna för de nu hembjudna tomternas fullständiga bebyggande. Under

sådana förhållanden och då, enligt hvad förut angifvits, behovet af nya byggnadsplatser är trängande, synes mig staten icke böra låta förevarande tillfälle att förvärfva en dylik lämplig plats gå sig ur händerna. Visserligen är köpeskillingen för fastigheten eller 1,100,000 kronor en i och för sig ganska betydande summa. I betraktande af de i allmänhet gällande höga pris å tomter i de centrala delarna af hufvudstaden torde dock priset för förevarande fastighet, utgörande, på sätt öfverintendentsämbetet framhåller, knappa 33 kronor per kvadratfot, kunna anses såsom ganska moderat.

I frågans nuvarande skede kan jag naturligen icke med någon som helst bestämdhet ännu mindre i detalj yttra mig angående lämpligaste sättet för tomternas framtida disposition. Statsverkets behof af ämbetslokaler är, såsom förut nämnts, så stort, att äfven utöfver de af öfverintendentsämbetet framkastade byggnadsplaner, planer, hvilka nog kunna i åtskilliga hänseenden vara värda beaktande, många andra för statsverket tillfredsställande sätt kunna tänkas för tomternas lämpliga utnyttjande.

Huru än den slutliga dispositionen af fastigheten må ordnas, synes det mig dock uppenbart, att dessförinnan icke böra vidtagas några tillfälliga iståndsättningsåtgärder af det kostsamma slag, hvarom intendenten Petterson i sin förr omförmälda promemoria alternativt talat. Tillfälligt inrymmande i fastigheten af ett eller flera ämbetsverk eller andra statsinstitutioner bör ske under iakttagande däraf, att omändringar och reparationer hållas inom sådana gränser, att utgifterna för omförmälda ändamål åtminstone icke öfverstiga kostnaderna för förhyrande af lokaler åt vederbörande institutioner i enskilda tillhöriga byggnader.

Angående sättet för beredande af medel för inköp af ifrågavarande fastighet yttrade jag mig vid nyss omförmälda tillfälle den 12 januari 1909. Jag förklarade nämligen då, att, sedan, på sätt nämnts, den förutvarande dramatiska teaterns fastighet försålt för en köpeskillning af 790,000 kronor, öfverintendentsämbetets förslag att använda denna köpeskillning till det ifrågasatta inköpet syntes mig välbetänkt. För gäldande af köpesumman för den statsverket erbjudna fastigheten torde vidare, då, som nämnt, den till inköp föreslagna fastigheten torde böra i första hand användas för beredande af lokaler åt ämbetsverk eller därmed jämförliga statsinstitutioner, någon del af fonden för anordnande af lokaler för statens ämbetsverk i hufvudstaden lämpligen kunna disponeras. Nämda fond utvisade, enligt hvad jag från statskontoret inhämtat, vid slutet af år 1908, approximativt beräknadt, en behållning

af omkring 1,113,000 kronor. Af fonden hade emellertid enligt 1907 års Riksdags beslut disponerats ett belopp af 1,108,000 kronor för uppförande af ny byggnad för inrymnande af ämbetsverk å gamla riksdagshusets tomt, däraf dock vid 1908 års slut tagits i anspråk allenast 100,000 kronor. Afdroges återstoden af det för nyssnämnda ändamål från fonden disponerade beloppet, 1,008,000 kronor, från förenämnda vid 1908 års slut beräknade behållning, återstode en summa af 105,000 kronor. Då emellertid det belopp, som ytterligare erfordrades för nybyggnaden å gamla riksdagshusets tomt, endast torde komma att efter hand, under loppet af innevarande och därpå följande år, varda behöfligt, torde, med hänsyn till under tiden till fonden inflytande räntemedel, ett belopp af 120,000 kronor kunna för nu ifrågasatt ändamål disponeras. För återstoden af den ifrågasatta köpeskillingen, 190,000 kronor, torde däremot särskilda medel böra beredas; och syntes mig detta lämpligast kunna ske i form af ett extra anslag under sjunde hufvudtiteln, i hvilket afseende framställning till Riksdagen sålunda torde böra göras.

Köpeskillingen för fastigheten skall, såsom redan angifvits, erläggas vid tillträdet den 1 juli 1909. I den mån de medel, som enligt mitt förslag skulle användas till gäldande af köpeskillingen, icke blifva tillgängliga förrän vid senare tidpunkt, torde erforderligt belopp kunna förskotteras från disponibla tillgångar.»

Vid den verkställda granskningen af detta ärende har utskottet icke kunnat komma till samma uppfattning angående det för statsverket förmånliga i att ifrågasatt köp kommer till stånd, som den af öfverintendentsämbetet och departementschefen uttalade. Hvad först beträffar tomtpriset kan detta väl vid första påseende och i jämförelse med priset å omförmälda fastigheten n:o 7 i kvarteret Näckström synas lågt. Men för ett rätt bedömande häraf måste tagas i betraktande, att tomterna n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen icke lämpligen kunna bebyggas för affärsändamål, hvilket ej oväsentligt förringar marknadsvärdet å ifrågasatt tomter, att vidare grundförhållandena å de till inköp föreslagna tomterna ej synas vara de bästa samt att dessa tomters läge vid ett bebyggande kräfver i arkitektoniskt hänseende stora kostnader, som måste tagas i betraktande vid ett bedömande af tomternas saluvärde. Utskottet kan sålunda icke dela den uppfattningen, att ifrågasatt köp ur ren affärssynpunkt är synnerligen förmånligt och än mindre synes detsamma vara att förorda, då Kungl. Maj:t icke är redo att föreslå, huru den slutliga dispositionen af fastigheten skall ordnas,

*Utskottets
yttrande.*

ett förhållande, som ställer i utsikt, att det verkliga tomtpriset vid ett framtida bebyggande genom under åren tillkomna räntor skall komma att högst väsentligt öfverstiga det nu föreslagna inköpspriset. Då vidare kronan äger jordområden i hufvudstaden, som torde kunna komma under öfvervägande, då det gäller att bereda tomtmark för blifvande byggnader för ämbetsverk, och då i allt fall det icke torde vara lämpligt att till byggnadsplatser för statens ämbetsverk väljas just sådana områden, som genom sitt läge inbjuda till särskildt höga omkostnader för arkitektonisk utstyrelse, har utskottet härutinnan funnit ytterligare skäl att icke biträda Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

af herrar *G. Billing*, grefve *P. O. L. Klingspor*, grefve *C. O. Taube*, *E. A. G. A. Wijkander*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *O. M. Strömberg* och *K. Starbäck*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Det anbud, som nu gjorts statsverket att för en summa af 1,100,000 kronor inköpa fastigheten n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen här i staden eller det s. k. förra norska ministerhotellet, synes utskottet värdt att taga i allvarligt beaktande. Såsom i statsrådsprotokollet erinras och äfven torde få anses allmänt bekant, är nämligen behovet af nya lokaler för en mängd af våra centrala ämbetsverk synnerligen trängande, och de statens byggnader eller byggnadsplatser, som hafva den belägenhet, att de kunna för ändamålet ifrågakomma, så fåtaliga, att en möjlighet att förvärfva ytterligare en för uppförande af en byggnad för ett flertal ämbetsverk så välbelägen tomtplats som den förevarande synes böra utnyttjas, därest priset å fastigheten kan betraktas såsom skäligt. Enligt utskottets förmenande måste detta anses vara fallet med det nu begärda, omkring 33 kronor per kvadratfot eller 374 kronor 55 öre per kvadratmeter, och torde det kunna antagas, att den hufvudsakliga anledningen till att högre köpesumma ej fordras är att söka i den omständigheten, att tomterna ifråga, om än i och för sig med afseende å belägenhet bland de förnämligaste i Stockholm, ej kunna anses ur affärssynpunkt intaga något särskildt gynnsamt läge. I afseende å grundens beskaffenhet har utskottet från öfverintendentensämbetet införskaffat uppgift (Bil. A) angående verkställda grundborrningar med tillhörande karta, af hvilka handlingar och af hvad utskottet i öfrigt inhämtat framgår, att grunden icke kan anses mindre god än den i Stockholm i allmänhet förekommande byggnadsgrunden. Vidare har utskottet från öfverintendentensämbetet erhållit uppgift (Bil. B) på de servitut, som belasta dels förevarande fastighet, i uppgiften betecknad med n:o 28, i förhållande till det bredvid belägna s. k. Bolinderska huset, i uppgiften

betecknad med n:is 16 och 27, dels ock sistnämnda fastighet i förhållande till förra norska ministerhotellet. Af de förstnämnda servituten lär det under mom. 4 omförmälda eller förbudet att bebygga den s. k. fria platsen utanför inkörsporten å östra sidan af Bolinderska huset, ett område af 12,17 meters längd och 4,75 meters bredd, få anses vara det enda, som äger någon nämnvärd betydelse. Utskottet håller dock före, att det ej är af sådan vikt, att det bör föranleda ett afstående från ett köp, som ur andra synpunkter kan betraktas såsom för staten fördelaktigt. Slutligen har utskottet likaledes från öfverintendentsämbetet erhållit uppgift å de köpeskillingar, som under de senare åren erlagts för åtskilliga fastigheter å Norrmalm med så pass central belägenhet, att de skulle kunna tänkas ifrågakomma vid förvärf för statens räkning af byggnadsplatser för ämbetsverk eller därmed jämförliga institutioner. Några af dessa pris finnas upptagna å Bil. C, och framgår af denna, hurusom de flesta af de sålunda erlagda köpeskillingarne högst väsentligt öfverstiga den för ifrågavarande fastighet begärda. Utskottet anser alltså de öfvervägande skälen tala för det föreslagna köpet. Den enda omständighet, som synes utskottet kunna föranleda någon tvekan, är, att platsens framskjutna belägenhet kan medföra kraf på uppförande å densamma af en ur arkitektonisk synpunkt betydande byggnad med därpå föranledda höga byggnadskostnader. Då det emellertid tillkommer Riksdagen att vid pröfning af eventuella ritningar och kostnadsförslag tillse, att ingen öfverflödigt dyrbar arkitektonisk utstyrsel varder å byggnaden nedlagd, anser emellertid utskottet, att denna betänklighet icke är af beskaffenhet att böra föranleda ett afstående från köpet ifråga.

Hvad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande sättet för beredande af tillgång till de för gäldande af köpeskillingen erforderliga medlen eller användande för sådant ändamål af dels köpeskillingen för förutvarande dramatiska teaterns fastighet, 790,000 kronor, dels ock ett belopp af 120,000 kronor af fonden för anordnande af lokaler för statens ämbetsverk i hufvudstaden samt beviljande af ett extra anslag å 190,000 kronor har icke gifvit utskottet anledning till erinran.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) medgifva, att fastigheten under n:is 50 och 51 i kvarteret Blasieholmen i Stockholm må för en köpeskillning af 1,100,000 kronor för statsverkets räkning inköpas, äfvensom att till gäldande af omförmälda köpeskillning må användas ej mindre den för fastigheten

n:o 7 i kvarteret Näckström inflytande köpeskillingen 790,000 kronor än äfven af fonden för anordnande af lokaler åt statens ämbetsverk i hufvudstaden ett belopp af 120,000 kronor; samt

b) på extra stat för år 1910 under sjunde hufvudtiteln anvisa återstoden af köpeskillingen eller 190,000 kronor.»

Det skulle här antecknas, att herrar *P. Olsson*, *F. W. Thorsson* och *F. Berg* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.

Afskrift.

Bil. A.

**Undersökning af grundbotten å tomten n:o 28 i kvarteret
Blasieholmen inom Jakobs församling.**

För undersökningen har jordborrning utförts i de punkter, som äro angifna å medföljande ritning och hvilkas nummer återfinnas i följande beskrifning, där jordlager och borrdjup angifvas:

N:o 1.	Fyllning	1.20 m.
	Antagligen berg	1.20 „
N:o 2.	Fyllning	1.40 m.
	Antagligen berg	1.40 „
N:o 3.	Fyllning	1.00 m.
	Antagligen berg	1.00 „
N:o 4.	Fyllning	1.15 m.
	Antagligen berg	1.15 „
N:o 5.	Fyllning	2.15 m.
	Antagligen berg	2.15 „
N:o 5 a.	Fyllning	0.95 m.
	Berg	0.95 „
N:o 6.	Fyllning	4.30 m.
	Antagligen berg	4.30 „
N:o 7.	Fyllning	0.75 m.
	Gräft till antagligen berg	0.75 „
N:o 8.	Fyllning	1.65 m.
	Antagligen berg	1.65 „
N:o 9.	Fyllning	1.00 m.
	Gräft till berg	1.00 „
N:o 10.	Fyllning	2.90 m.
	Berg eller sten	2.90 „

N:o 11.	Fyllning och lera	4.20 m.
	Fast grus	0.75 "
	Berg eller sten	4.95 "
N:o 12.	Fyllning	2.55 m.
	Berg eller sten	2.55 "
N:o 13.	Fyllning	1.10 m.
	Gräft till berg	1.10 "
N:o 14.	Fyllning	1.30 m.
	Grus	0.50 "
	Gräft till berg	1.80 "
N:o 15.	Fyllning	1.35 m.
	Sten i botten	1.35 "
N:o 16.	Fyllning	1.75 m.
	Berg eller sten	1.75 "
N:o 17.	Fyllning	1.85 m.
	Sten	1.85 "
N:o 18.	Fyllning	2.55 m.
	Fast grus	0.40 "
	Antagligen berg	2.95 "
N:o 19.	Fyllning	2.10 m.
	Grus	0.50 "
	Antagligen berg	2.60 "
N:o 20.	Fyllning och lera	2.45 m.
	Antagligen berg	2.45 "
N:o 21.	Fyllning och lera	2.60 m.
	Antagligen berg	2.60 "
N:o 22.	Fyllning	2.40 m.
	Berg eller sten	2.40 "
N:o 23.	Fyllning och lera	3.45 m.
	Antagligen berg	3.45 "
N:o 24.	Fyllning och lera	3.00 m.
	Fast grus	0.60 "
	Antagligen berg	3.60 "
N:o 25.	Fyllning	3.40 m.
	Antagligen berg	3.40 "

N:o 26.	Fyllning och lera	3.70 m.
	Antagligen berg	3.70 „
N:o 27.	Fyllning och lera	3.70 m.
	Antagligen berg	3.70 „
N:o 28.	Fyllning och lera	1.20 m.
	Gräft stor sten	1.20 „
N:o 29.	Fyllning	1.15 m.
	Antagligen sten	1.15 „
N:o 30.	Fyllning	2.25 m.
	Berg eller sten	2.25 „
N:o 31.	Stenfyllning	5.10 m.
	Berg eller sten	5.10 „
N:o 32.	Stenfyllning	4.80 m.
	Berg eller sten	4.80 „
N:o 33.	Fyllning	4.90 m.
	Berg eller sten	4.90 „
N:o 34.	Fyllning och sten	4.95 m.
	Berg eller sten	4.95 „
N:o 35.	Fyllning	1.80 m.
	Antagligen sten	1.80 „
N:o 36.	Fyllning	3.70 m.
	Berg eller sten	3.70 „
N:o 37.	Fyllning	2.20 m.
	Berg eller sten	2.20 „
N:o 38.	Fyllning	2.00 m.
	Lera	1.20 „
	Lerblandadt grus	2.10 „
	Berg eller sten	5.30 „
N:o 39.	Fyllning och lera	4.00 m.
	Fast sand och grus	1.30 „
	Berg eller sten	5.30 „
N:o 40.	Fyllning och lera	3.00 m.
	Sand och grus	1.20 m.
	Berg eller sten	4.20 „

N:o 41.	Fyllning och lera	4.40 m.
	Sand och grus	0.90 „
	Berg eller sten	5.30 „
N:o 42.	Stenfyllning	3.25 m.
	Berg eller sten	3.25 „
N:o 43.	Fyllning	2.40 m.
	Berg eller sten	2.40 „

Gränserna mellan de olika jordlagren äro endast ungefärliga.

Borrdjupen äro räknade från markytan, hvars höjder öfver sluss-tröskeln å ritningen äro utmärkta med svarta siffror.

Stockholm den 3 mars 1908.

Bennet & C:o.

Rätt afskrifvet intyga:

Gustaf Andersson.

Adolf Berggren.

Bil. B.

P. M.

angående servitut, som belasta n:is 16 och 27 kvarteret Blasieholmen till förmån för n:o 28 samma kvarter, samt n:o 28 till förmån för n:is 16 och 27.

I. Servitut, som belasta n:o 16 till förmån för n:o 28.

1) N:o 16 är, om så påfordras, skyldig uppföra afskiljning med port i skiljelinjen emellan den till n:o 28 hörande »stallgårdstomten» och n:o 16 (jfr 7 här nedan).

2) N:o 28 har fönsterrätt från norra eller nordvästra gafveln af stora huset utåt gården till n:o 16.

3) N:o 28 har rätt att uppsätta byggnadsställning å den till n:o 16 hörande plats, som begagnas till utfartsväg.

4) N:o 16 får ej uppföra byggnad på närmare afstånd än 28 fot från gränslinjen emellan n:is 16 och 28 (f—1 å Wallströms karta).

5) N:o 16 är skyldig att i de fönster som vetta emot »Ministerhotellet» till visst afstånd från rummens golf (7 fot) hafva mattslipadt eller vågigt glas och ej så ljus färg å byggnaden att den är skadlig för midtemot boendes syn.

6) N:o 16 är skyldig underhålla afloppstrummor från n:o 28 å den tillköpta delen af n:o 16, härjämte förbud mot vanprydande byggnader m. m.

7) N:o 16 är skyldig att i gränslinjen emellan »stallgården» och n:o 16, där byggnad ej uppföres, uppställa och underhålla järnstaket med grindar, som när som helst få begagnas af n:o 28, men endast vid olyckshändelse af n:o 16, samt bekosta till följd häraf nödvändigt ordnande af vattenlopp och stensättning (jfr 1 här ofvan).

8) N:o 16 är skyldig att i likhet med n:o 28 deltaga i underhållet af utkörporten från stallgården, stänga den o. s. v. (se II. 3).

9) I byggnad å den tillköpta delen af n:o 16 får ej källare eller schweizerirörelse idkas.

II. *Servitut, som belasta n:o 28 till förmån för n:o 16.*

- 1) N:o 16 har rätt att uppsätta byggnadsställning å den »fria platsen», som tillhör n:o 28 vid S. Blasieholmen.
- 2) N:o 16 har rätt till fri passage åt S. Blasieholmshamnen genom »stallgårdens» utkörspport till en bredd af 8 alnar.
- 3) N:o 28 är skyldig att lika med n:o 16 deltaga i underhållet af utkörspporten, stänga den o. s. v. (se I. 8).
- 4) N:o 28 får ej bebygga den »fria platsen» (b—c—d—e å Wallströms karta), hvarjämte n:o 16 från södra eller sydöstra gafveln har fönsterrätt åt den »fria platsen».
- 5) N:o 28 får ej å »stallgården» uppföra hus å närmare afstånd än 20 fot från den till n:o 16 tillköpta tomten, undantagandes där byggnad förut finnes (20 fot från f—g å Wallströms karta), hvarjämte n:o 16 (d. v. s. tillköpta tomten) har fönsterrätt åt stallgården, dock ej i jordvåningen på mindre höjd från marken än 8 fot.
- 6) N:o 16 har rätt att uppsätta byggnadsställning å stallgårds-tomten.
- 7) N:o 16 har rätt till utsprång emot den »fria platsen» dock ej öfver 3 1/2 fot.

III. *Servitut, som belasta n:o 27 till förmån för n:o 28.*

- 1) N:o 28 har under vissa villkor och förutsättningar fönsterrätt emot gården till n:o 27. Fönsterrätten torde i händelse af nybyggnad endast tillkomma byggnad å »nordvästra flygelbyggnings» tomt, och fönstren å denna byggnads nedre våning skola vara försedda med sådan inrättning (t. ex. påspikade stålträdsgaller), att personer ej må kunna genom fönstren begifva sig ut på gården till n:o 27 eller orenlighet kunna därå utkastas.
- 2) Skyldighet för n:o 27 att hafva byggnad indragen å tomten på visst angifvet sätt.
- 3) Rätt för n:o 28 att så länge nuvarande byggnader å n:o 28 kvarstå hafva takfall emot n:o 27 under vissa villkor.

Bil. C.

Fastighetens adressnummer.	Pris per kvadratmeter.
Malmskillnadsgatan 40 och Mästersamuelsgatan 37	669: —
Regeringsgatan 55 och Mästersamuelsgatan 25	500: —
Norra Smedjegatan 11 och Brunkebergstorg 14	1,100: —
Drottninggatan 40	622: —
Beridarebangatan 21	220: —
Drottninggatan 48 och Klarabergsgatan 46	1,240: —
Hamngatan 36	313: —
Regeringsgatan 53	400: —
Malmskillnadsgatan 5 och Hamngatan 30	500: —
» 38 och Smålandsgatan 42	600: —
Hamngatan 24	400: —
Mästersamuelsgatan 38 och Malmskillnadsgatan 15	540: —
Jakobsbergsgatan 37 och Malmskillnadsgatan 19 B	487: —
Drottninggatan 46 och Klarabergsgatan 25	770: —
Klarabergsgatan 21 och Beridarebangatan 23 o. 23 A	400: —
Mästersamuelsgatan 33	314: —
Regeringsgatan 49 och Smålandsgatan 34	700: —
Jakobsbergsgatan 38	797: —
Hamngatan 38	657: —
Norra Smedjegatan 15 och 17 samt Brunkebergstorg 16, 18 och 20	742: —
Drottninggatan 42 och 44	543: —
Hamngatan 26	645: —
Smålandsgatan 36	401: —
Regeringsgatan 45 och Hamngatan 22	402: —